

اصلاح زبان ترکی

موفقیت فاجعه‌بار

نویسنده جفری الوئیس

ترجمه طاهر خدیو

سرشناسه
 عنوان و نام پدیدآور
 مشخصات نشر
 مشخصات ظاهری
 شابک
 وضعیت فهرست نویسی
 یادداشت

Lewis, Geoffrey. ۱۹۲۰ - ۲۰۰۸ م. لوئیس، جفری. :
 اصلاح زبان ترکی: موفقیت فاجعه‌بار/ نویسنده جفری لوئیس؛ ترجمه‌ی طاهر خدیو.
 تهران: شیرازه کتاب ما، ۱۴۰۲.
 ۳۱۴ ص.
 ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۸۹-۷۱-۲
 فیبا
 عنوان اصلی: The Turkish language Reform : A Catastrophic Success ,
 ۱۹۹۹.

موضوع
 موضوع
 موضوع
 موضوع

زبان ترکی -- اصلاحات
 Turkish language -- Reform
 زبان ترکی -- تاریخ
 Turkish language -- History

شناسه افزوده
 رده بندی کنگره
 رده بندی دیویی
 شماره کتابشناسی ملی
 اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

خدیو، طاهر، ۱۳۵۸ - مترجم
 PL۱۱۵
 ۳۵/۴۹۴
 ۸۵۱۴۶۹۸

www.ketab.ir

اصلاح زبان ترکی
 موفقیت فاجعه بار
 نویسنده: جفری لوئیس
 مترجم: طاهر خدیو
 انتشارات: شیرازه کتاب ما
 تیراژ: ۳۳۰ نسخه
 چاپ دوم: تیر ۱۴۰۲
 چاپ و صحافی: پردیس دانش
 حق چاپ و نشر محفوظ است.
 تهران، صندوق پستی: ۱۱۱-۱۳۱۴۵
 تلفن: ۸۸۹۵۲۲۹۷ فکس: ۸۸۹۵۱۶۹۱
 همراه: ۰۹۳۶-۹۵۰۰۱۸۲
 سایت: www.shirazehketab.com

فهرست مطالب

۷	یادداشت ناشر
۹	سپاسگزاری مؤلف
۱۱	چند نکته درباره ترجمه فارسی
۱۳	درباره مؤلف
۱۵	کوتاه‌نوشت‌ها
۱۷	نکاتی در باره متن
۱۹	فصل اول: پیش‌گفتار
۲۷	فصل دوم: ترکی عثمانی
۶۷	فصل سوم: الفبای جدید
۸۹	فصل چهارم: آتاترک و اصلاح زبان تا سال ۱۹۳۶
۱۱۷	فصل پنجم: نظریه زبان خورشید و پس از آن
۱۴۵	فصل ششم: آتای، آتاچ، ساییلی
۱۷۷	فصل هفتم: عناصر سازنده
۱۹۹	فصل هشتم: ترکیبات
۲۲۹	فصل نهم: اصطلاحات فنی

یادداشت ناشر

در پی فروپاشی امپراتوری عثمانی و تأسیس یک دولت - ملت جایگزین در دل آناتولی به نام جمهوری ترکیه، برای خلق و ابداع یک هویت جدید ترکی در این بخش برجای مانده از امپراتوری، رشته‌تلاشی‌های گسترده‌ای آغاز شد.

«اصلاح» زبان ترکی به معنای طرد و حذف واژه‌های فارسی و عربی و طرح و وضع کلمات جدید ترکی یکی از ارکان اصلی این دگرگونی را تشکیل می‌داد. اگرچه به گونه‌ای که در این بررسی می‌خوانیم تلاش‌هایی از این دست از مدت‌ها پیش، از واپسین سال‌های امپراتوری عثمانی آغاز شده بود اما تنها با تشکیل جمهوری ترکیه و شکل‌گیری یک دولت نیرومند مرکزی تحت ریاست مصطفی کمال‌پاشا (آتاترک) بود که این امر شتاب چشمگیری یافت.

ابعاد این کار که در بسیاری از موارد با جعل و ابداع مجموعه‌ای از کلمات من‌درآوردی و غریب توأم شد، به چنان آشفته‌بازاری منجر شد که در یک مرحله شخص آتاترک تصمیم گرفت با مطرح کردن نظریهٔ موسوم به «زبان خورشید» به این آشوب و اغتشاش پایان دهد. از آنجا که بر اساس این نظریهٔ شگفت‌انگیز سرمنشأ تمامی زبان‌های جهان ترکی بود و هرچه بود نیز اصل و منشأ ترکی داشت، دیگر نیاز چندانی به طرح واژه‌های جدید و جایگزین نبود.

اگرچه در پی این دگرگونی از شتاب پیشین در جهت «اصلاح» زبان ترکی کاسته شد، اما هم تغییرات صورت‌گرفته در آن ده سال تأثیری دیرپای و عمیق بر

فرهنگ و زبان ترکی برجای نهاده بود و هم به هر حال جوانبی از این امر - هر چند به نحوی محدودتر از پیش - ادامه داشت. هر دوی این موارد به انضمام، گوشه‌هایی چند از دیگر مباحث مربوط به این ماجرا چون امتناع جامعه از پذیرش بسیاری از این نوآوری‌ها و در پی بازتر شدن فضای سیاسی ترکیه، تلاش نیروهای سنت‌گرا برای زیرسؤال بردن این اقدامات و حتی اعاده وضعیت پیشین، از جمله مطالبی است که در فصل‌های پایانی این کتاب موضوع بررسی بوده است.